

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ

УДК 316

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16546246>

Міжкультурна комунікація як складова іншомовної підготовки студентів-бакалаврів у ТНПУ імені Володимира Гнатюка: від теорії до практики

Деркач Галина Степанівна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка, 46027, м. Тернопіль,
вул. Максима Кривоноса, 2, Україна,
halder@tnpu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0003-0923-2134>

Навольська Галина Іванівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка, 46027, м. Тернопіль,
вул. Максима Кривоноса, 2, Україна,
gnavolska@tnpu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0003-4196-0123>

Цар Ірина Олегівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка, 46027, м. Тернопіль,
вул. Максима Кривоноса, 2, Україна,
iryna_tsar@tnpu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0001-8042-4839>

Денізджі Омер Мерт

кандидат наук з комунікації, доцент,

заступник директора відділу міжнародних зв'язків

та академічної співпраці,

Університет Мармара, Кампус Ѓьозтепе, 34722, м. Стамбул, Кадикьой,

Туреччина,

omdenizci@marmara.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7570-7276>

Прийнято: 16.07.2025 | Опубліковано: 26.07.2025

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню ролі міжкультурної комунікації в системі мовної підготовки студентів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, а також виявленню практичних шляхів інтеграції міжкультурного компонента в навчальний процес. **Метою** дослідження є аналіз теоретичних засад міжкультурної комунікації, визначення ключових компонентів та обґрунтування практичних підходів до її формування.*

*У роботі застосовано комплексний методологічний підхід, який передбачає аналіз сучасної наукової літератури, нормативно-методичних документів, систематизацію теоретичних концепцій, а також емпіричні спостереження освітньої практики ТНПУ імені Володимира Гнатюка. Використано **методи** порівняльного аналізу, інтерпретації, узагальнення, а також елементи кейс-методу для аналізу освітніх програм і позааудиторних ініціатив університету.*

*У **результаті** дослідження розкрито багатовимірну природу міжкультурної комунікації як процесу взаємодії представників різних культур, що ґрунтується на поєднанні знань, навичок і ціннісних орієнтирів. Проаналізовано освітні програми ТНПУ, де впроваджено міждисциплінарні курси іноземними мовами, спеціальні дисципліни з міжкультурної комунікації та*

міжнародні програми академічної мобільності. Описано функціонування Центру міжкультурної комунікації як платформи для розвитку толерантності, взаємоповаги та практичної міжкультурної взаємодії. **Висновки** дослідження підкреслюють, що міжкультурна компетентність майбутніх фахівців передбачає мотиваційний, когнітивний, поведінковий та афективно-рефлексивний компоненти, кожен із яких формує здатність до ефективної взаємодії в багатокультурному середовищі. Особливу увагу приділено впровадженню цифрових ресурсів та інтерактивних методів навчання, що сприяють формуванню компетенцій XXI століття.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, академічна мобільність, мовна підготовка.

Intercultural Communication as a Component of Bachelor's Foreign Language Training at Volodymyr Hnatiuk TNPУ: from Theory to Practice

Halyna Derkach

PhD in Philology, Associate Professor, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, 46027, Ternopil 2 Maxyma Kryvonosa str., Ukraine, halder@tnpu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0003-0923-2134>

Halyna Navolska

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, 46027, Ternopil 2 Maxyma Kryvonosa str., Ukraine, gnavolska@tnpu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0003-4196-0123>

Iryna Tsar

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, 46027, Ternopil 2 Maxyma Kryvonosa str., Ukraine,
iryna_tsar@tnpu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0001-8042-4839>

Ömer Mert Denizci

Assist.Prof, Deputy Director Office for International Relations and Academic Cooperation, Marmara University,
Göztepe Campus, 34722, Kadikoy, Istanbul, Turkey,
omdenizci@marmara.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7570-7276>

Abstract. *The paper focuses on the role of intercultural communication in the language training system at Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University and outlines practical ways to integrate the intercultural component into the educational process. **The objectives of the research** are to analyze the theoretical fundamentals of intercultural communication, determine its key components, and substantiate practical approaches to its development.*

*The paper applies a comprehensive methodological approach, which involves the analysis of modern scientific literature, regulatory and methodological documents, systematisation of theoretical concepts, and empirical observations of educational practice at Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University. **The methods** of comparative analysis, interpretation, generalisation, and elements of the case method have been used to analyse educational programmes and extracurricular initiatives of the university.*

***The study reveals** the multidimensional nature of intercultural communication as a process of interaction between representatives of different cultures based on a combination of knowledge, skills and values. The educational programmes of TNPU have been analysed, including implemented interdisciplinary foreign languages*

*courses, special disciplines in intercultural communication and international academic mobility programmes. The paper describes the functioning of the Centre for Intercultural Communication as a platform for the development of tolerance, mutual respect and practical intercultural interaction. **The conclusions** of the research emphasise that the intercultural competence of future specialists involves motivational, cognitive, behavioural and affective-reflective components, each of which forms the ability to interact effectively in a multicultural environment. Particular attention has been paid to the integration of digital resources and interactive teaching methods that contribute to the formation of competencies of the XXI century.*

Keywords: *intercultural communication, academic mobility, language training.*

Постановка проблеми. Динамічні зміни, які відбуваються в усіх сферах суспільства вимагають переосмислення цілей та завдань у системі української освіти. Реформування освіти стає необхідністю, оскільки запит на конкурентоздатного фахівця, здатного ефективно працювати в нестандартних умовах, визначає необхідність вдосконалення стратегії підготовки здобувачів у закладах вищої освіти. У цьому контексті пристосування змісту навчання до вимог і потреб глобалізованого суспільства передбачає пошук ефективних шляхів організації освітнього процесу на всіх рівнях. Орієнтири якісної підготовки сучасного конкурентоспроможного фахівця визначені в законодавчих та нормативних документах, таких як: Закон України «Про вищу освіту», галузевий Стандарт вищої освіти, Державна національна програма «Освіта: Україна XXI століття», Концепція розвитку освіти України на 2015-2025 рр. Особливістю сучасної освіти в умовах інтеграції та цифровізації є створення універсального освітнього простору, що дозволяє взаємодіяти між національними освітніми системами та адаптуватися до їх взаємодії. Сучасний фахівець повинен мати прагматичні компетенції, ціннісні орієнтації та здатність співпрацювати з різними учасниками освітнього процесу, включаючи колег з

інших країн та зацікавлених осіб. Це актуалізує багатовимірне поняття «міжкультурна комунікація» як: ціннісний орієнтир, підхід, інструмент, технологію і власне процес взаємодії та організації освітньої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування лінгвокультурної компетентності, за визначенням О. Попової [18], відбувається за таких педагогічних умов: орієнтація змісту лінгвокультурної підготовки на засвоєння професійно важливих якостей та умінь, поглиблення інтеграції і міждисциплінарних зв'язків освітніх програм, формування мотивації у здобувачів, створення лінгвокультурного середовища з використанням інтерактивних методів навчання. О. Аксьонова [1], досліджуючи стратегії міжкультурної комунікації, зазначила, що ефективна міжкультурна комунікація є важливим фактором успішної міжнародної взаємодії, особливо в контексті цифровізації та глобальної трансформації, а використання адаптивних стратегій, цифрових інструментів допоможуть покращити її якість та підвищити міжнародну конкурентоспроможність фахівців. О. Ігнатова [9] розглядаючи європейський досвід феномену «міжкультурна комунікація», виокремила ознаки культури мовлення, запропонувала стратегії формування навички міжкультурного діалогу. С. Шехавцова [24] наголосила, що основоположними принципами демократизації освіти та на її основі запровадження міжкультурної комунікації є: рівність, толерантність, взаємоповага до людської гідності, свобода вибору та самовираження. О. Торосян [23] зазначила, що лінгвокультурний підхід у навчанні мов має переваги: розширення у здобувачів світогляду, ознайомлення з традиціями та етикетом обраної для вивчення країни, вивчення різних аспектів іноземної мови, позбавлення стереотипів та сприяння культурному діалогу. В. Махінов [13] аналізував теоретичні засади формування мовної особистості в історії розвитку європейського соціокультурного освітнього простору, розробив концепцію та структурно-функціональну модель формування мовної особистості в умовах освітнього іншомовного середовища

закладу вищої освіти з метою фахової підготовки майбутнього вчителя. У своєму дослідженні Ю. Ірхіна [10] аналізує міжкультурну компетентність як компонент професійної толерантності педагога, виділяючи когнітивний, емоційний і діяльнісний компоненти. Водночас, О. Столяренко [21] підкреслює значущість мотиваційно-ціннісного, когнітивного, емоційно-вольового та поведінкового компонентів. А. Логвіненко [12] акцентує увагу на аксіологічних, когнітивних, інтерактивних та афективних компонентах. У своєму дослідженні Чжао Жуйчень [6] виділяє мотиваційний, гносеологічний, праксеологічний та афективний компоненти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень, питання практичної реалізації міжкультурної комунікації в системі мовної підготовки здобувачів потребують подальшого вивчення. Зокрема, недостатньо розроблені методики інтеграції міжкультурного компоненту в освітні програми, не повною мірою досліджено ключові компоненти міжкультурної компетентності, які є важливими в умовах професійної мовної підготовки у вищій освіті, подальшого вивчення потребує інтеграція цифрових технологій у системі мовної підготовки фахівців.

Ця стаття сфокусована на розв'язанні окреслених проблем в ТНПУ імені Володимира Гнатюка і покликана надати практичні рекомендації для їх подальшої реалізації в закладах вищої освіти.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цього дослідження є проаналізувати місце та роль міжкультурної комунікації в системі мовної підготовки студентів ТНПУ ім. В. Гнатюка, виявити ефективні шляхи її інтеграції в освітній процес та окреслити практичні підходи до формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців.

Завдання статті:

1. Розкрити сутність поняття «міжкультурна комунікація» у контексті викладання іноземних мов.

2. Охарактеризувати ключові компоненти міжкультурної компетентності.
3. Проаналізувати нормативно-методичні засади мовної підготовки у ТНПУ з акцентом на міжкультурний компонент.
4. Виявити практичні форми та методи впровадження міжкультурної комунікації в освітній процес.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «міжкультурна комунікація» розглядається різними галузями: лінгвістикою, філософією, культурологією, педагогікою тощо. Як академічна дисципліна вона бере початок з публікації книги Е. Холла, Д. Трагера «Культура як комунікація», де вперше було введено цей термін. Е. Холл увів категорії висококонтекстуальної й низькоконтекстуальної культури, акцентував увагу на значенні невербальної комунікації для взаєморозуміння [26]. І. М'язова окреслює міжкультурну комунікацію як набір навичок, якими потрібно оволодіти під час спілкування, оскільки взаємодія з іншою культурою вимагає певних знань та умінь, зосередженості на успадкованих та усталених нормах соціальної практики людей, які належать до різних національних та етнічних спільнот [14, с.113]. О. Селіванова вважає, що теорія і практика міжкультурної комунікації спрямована на аналіз параметрів, особливостей міжкультурного спілкування, соціокультурних чинників його оптимізації; на формування практичних навичок і вмінь спілкування із представниками різних культур та субкультур [19, с. 272]. Науковці визначають міжкультурну комунікацію як символічний, інтерпретаційний, трансакційний, контекстуальний процес, у якому люди з різних культур створюють спільні значення [7, с. 64]. Ми погоджуємося з науковцями, які стверджують, що ефективній міжкультурній комунікації сприяють три аспекти: знання, навички та ставлення. Ставлення передбачає насамперед повагу, відкритість та допитливість, готовність вийти із зони комфорту. Знання в контексті культури визначаємо як переконання, цінності, моральні норми. Ключовими навичками є вміння спостерігати, слухати,

аналізувати, інтерпретувати знання та спілкуватися. Це важливо для встановлення довірливих та тривалих стосунків з людьми іншої культури. Забезпечення демократичного міжкультурного обміну в освіті має ґрунтуватися на принципах свободи вибору, свободи вираження поглядів, взаємної поваги до людської гідності, рівності та толерантності [9, с. 65]. Підтримуємо думку дослідників [19, 23], які вважають, що навчання мови повинно відбуватися з позиції взаємозв'язку мови і культури, що передбачає розуміння мовних одиниць у контексті культури, історії, звичаїв та менталітету народу.

Розвиток міжкультурної компетентності є однією з основних цілей професійної освіти майбутніх учителів, адже саме вони відіграють роль посередників між культурами в межах освітнього процесу. Ефективна міжкультурна взаємодія базується на сформованості в студентів сукупності знань, цінностей, переконань, а також умінь і навичок, що сприяють правильному сприйняттю іншої культури, толерантному ставленню до її носіїв та результативній комунікації в багатокультурному середовищі.

У наукових розвідках актуальною постає проблема структури міжкультурної компетентності. Більшість дослідників визнають її складну багатокомпонентну природу. О. Зеліковська [8, с. 215] пропонує розглядати міжкультурну компетентність як багатовимірне утворення, що включає низку взаємопов'язаних показників. Перш за все, вона виокремлює предметно-професійний аспект, який охоплює знання і вміння, пов'язані з національними традиціями в межах професійної діяльності. Наступним є соціолінгвістичний компонент, що стосується оперування мовними одиницями з національно-культурним забарвленням, а також здатності до вибудови комунікативної стратегії з урахуванням культурного контексту. До важливих складників також віднесено соціокультурний рівень, який охоплює володіння культурно обумовленими знаннями, стратегічними вміннями орієнтації в міжкультурних ситуаціях та здатністю до порівняльного аналізу культур. Завершує структуру

афективний компонент, що втілюється у відповідних особистісних рисах і якостях, які сприяють відкритості, емпатії та міжкультурній чутливості.

Таким чином, модель О. Зеліковської підкреслює як професійно-змістовний, так і емоційно-поведінковий виміри міжкультурної компетентності, що є особливо важливими для майбутніх фахівців у сфері освіти [8, с. 215].

Аналіз наукових підходів до структури міжкультурної компетентності засвідчує її багатовимірність та інтердисциплінарний характер. О. Гуренко [5, с. 75] виокремив мотиваційні, когнітивні та поведінкові чинники як ключові складові міжкультурної компетентності. Аналогічної трикомпонентної структури дотримуються й автори [27], які підкреслюють роль ставлень, знань і навичок. У свою чергу, К. Кнапп і А. Кнапп-Поттхофф [28, с. 84] запропонували розширену структуру, доповнивши її афективним, специфічним і загальним знанням, а також міжкультурною обізнаністю. Значний внесок зробила Д. Деардорфф [25, с. 388], яка, застосовуючи метод *Delphi*, розробила «пірамідальну» модель, у якій взаємозв'язок мотиваційних, когнітивних і поведінкових компонентів подано в ієрархічній логіці формування очікуваних результатів. Вітчизняні вчені [2, 3] розглядають міжкультурну компетентність як інтегральне особистісно-професійне утворення, в структурі якого взаємодіють когнітивний, аксіологічний і діяльнісний компоненти. Таким чином, більшість підходів сходяться на визнанні комплексної, цілісної природи міжкультурної компетентності, яка охоплює знання, цінності, установки, уміння та досвід, необхідні для ефективної міжкультурної взаємодії.

Ознайомившись з науковими джерелами, пов'язаними з темою дослідження, ми узагальнили підходи та зробили власну спробу виявити й описати ключові компоненти міжкультурних компетенцій студентів у системі мовної підготовки. Узагальнення різних наукових підходів дозволяє виділити ключові компоненти міжкультурної компетентності (рис.1), які є важливими в умовах професійної мовної підготовки у вищій освіті: мотиваційний компонент

забезпечує інтерес до міжкультурного діалогу, відкритість до нових культур та прагнення до толерантної міжособистісної взаємодії; когнітивний компонент включає знання про специфіку культурного середовища, ментальні моделі, комунікативні норми та соціокультурні реалії мовного простору; поведінковий компонент пов'язаний зі здатністю застосовувати відповідні мовні та соціальні стратегії в контексті іншої культури; афективно-рефлексивний компонент охоплює емпатію, емоційну чутливість, саморефлексію і усвідомлення власної культурної ідентичності.

Таким чином, міжкультурна компетентність постає як інтегративна структура, яка поєднує знання, ставлення та поведінкові стратегії та є невід'ємною частиною професійної підготовки фахівців. Комплексний розвиток всіх зазначених компонентів забезпечує гнучкість, комунікативну ефективність і педагогічну адекватність майбутнього фахівця. Дослідження М. Сокол, Г. Розлуцької, М. Денізджі, В. Стороженка засвідчило високу зацікавленість студентів у розвитку міжкультурної компетентності, однак виявило недостатній рівень практичного досвіду та обмежену ефективність чинних освітніх програм у цьому напрямі. Отримані результати підкреслюють потребу в оновленні змісту професійної підготовки майбутніх учителів із включенням міжкультурного компоненту, розширенням міжнародної мобільності та впровадженням окремої дисципліни з міжкультурної комунікації [20, с. 180]. В освітньому середовищі ТНПУ ім. В. Гнатюка міжкультурний аспект поступово інтегрується в зміст дисциплін, освітні технології, форми взаємодії зі студентами та професійно орієнтовані практики.

Рисунок 1

Компоненти міжкультурної компетентності

Джерело: на основі опрацьованих джерел та досвіді авторів

Науковці кафедри іноземних мов ТНПУ працюють над реалізацією підготовки фахівців до міжкультурної комунікації. Як результат, у 2022–2023 рр. запроваджено міждисциплінарну освітню програму «Міжнародний туризму та крос-культурні комунікації», яка передбачає формування та розвиток професійних компетентностей для здійснення дослідницької та інноваційної діяльності у сфері міжнародного туризму та крос-культурних комунікацій з урахуванням сучасних вимог організації сфери послуг, світового медіапростору, транскордонного співробітництва з акцентом на можливості вивчення професійних освітніх компонентів іноземною мовою [16, с. 113].

Програму сформовано на на основі Стандарту вищої освіти, що визначає специфіку підготовки бакалаврів за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація». Основний фокус програми зосереджено на формуванні та розвитку професійних компетентностей з урахуванням сучасних вимог спеціалізації організації сфери

послуг, світового медіапростору, транскордонного співробітництва з акцентом на можливості вивчення професійних ОК іноземною мовою.

Унікальною характеристикою програми є інтеграція лінгвокультурного підходу, що дозволяє не лише формувати мовну та комунікативну компетентність, а й сприяти розвитку емпатії, культурної рефлексії та толерантності як ключових рис сучасного фахівця. Приблизно 20% освітніх компонентів фахового спрямування реалізуються іноземною мовою (англійською, німецькою, французькою, польською), серед яких дисципліни «Міжкультурна комунікація в контексті транскордонної співпраці», «Оцінка туристичних ресурсів», «Міжнародний туризм» тощо. Така мовна поліфонія зумовлює формування комплексної багатомовної компетентності, необхідної для успішної професійної діяльності у мультикультурному середовищі.

Перевагою програми є відкритість до принципів інтернаціоналізації освіти, що регулюється «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність» [17]. Укладено угоди про організацію академічних обмінів з навчальними закладами України та закордонними партнерами (Університет *Humanitas*, Академія ім. Яна Длугоша, Економічний університет в Катовіце, Гданським університетом, Університет Мармара (Туреччина)) [15] у рамках програм *Erasmus+* та інших двосторонніх угод. Такий формат відкриває для здобувачів можливість інкорпорації до європейського освітнього простору та здобуття міжкультурного досвіду в реальному контексті.

Програмними результатами ОП в контексті міжкультурної комунікації є володіння іноземною(ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності, прояв поваги до індивідуального і культурного різноманіття.

З метою підтримки освітнього, робочого та життєвого середовища, вільного від упереджень та дискримінації при кафедрі іноземних мов ТНПУ імені В. Гнатюка створено Центр міжкультурної комунікації. Його завдання

привернути увагу студентів та викладачів до питання міжкультурного спілкування та впровадження в університеті принципів толерантності; проводити акції, що спрямовані проти насильства та всіх форм дискримінації; мотивувати студентів, молодь та викладачів поважати один одного і бути толерантними до всіх категорій населення, представників інших народів та культур, релігійних спільнот. Це майданчик, на якому проводяться тренінги, семінари, лекції, практикуми, круглі столи тощо.

У сучасному викладанні іноземних мов інтеграція культурологічного компонента є однією з ключових методологічних парадигм. Як наголошують дослідники [4], мовна компетенція нерозривно пов'язана з освоєнням культури носія мови. Такий підхід дозволяє систематизувати знання студентів про світ і збагачує їх міжкультурну компетентність. Окрім того, цифровізація навчання відкриває нові можливості: використання автентичних матеріалів (статей, відео, інтерактивних вправ) значно розширює горизонти аудиторної роботи [22].

На заняттях, в межах охарактеризованої нами вище освітньої програми, застосовують комунікативно орієнтовані методи: інтерактивні лекції, дискусії, групові семінари, аналіз тематичних автентичних текстів, а також рольові ігри, кейс-уроки та проблемне навчання. Використання мультимедійних презентацій та інтернет-ресурсів на заняттях сприяє активному залученню студентів у мовну практику в реальному часі. Практичні проєктні завдання – написання есе, розробка презентацій, проведення міні-досліджень – а також робота з автентичними джерелами (статті, аудіо- та відеоматеріали) дають змогу глибше занурити студентів в обговорення соціокультурних аспектів мовного спілкування. Крім цього позааудиторні ініціативи збагачують мовну підготовку живим етнокультурним досвідом. Студенти беруть участь у творчих колективних проєктах – театральних постановках, флешмобах, поетичних вечорах, кінопереглядах і літературних квестах – де на заняттях обговорюються культурні традиції різних народів. Наприклад, студенти факультету іноземних

мов регулярно забезпечують синхронний та послідовний переклад на міжнародних форумах у Тернополі, що безпосередньо тренує їхні комунікативні навички в іноземному культурному контексті.

Цифрові технології відіграють важливу роль у впровадженні міжкультурного компоненту. На базі університету функціонують низка електронних курсів іноземними мовами (*Ethics of Intercultural Communication with International Partners*, *Intercultural Communication*, Проблеми крос-культурної комунікації та ін.) та платформа дистанційного навчання, що ґрунтуються на кредитно-трансферній системі [11]. Викладачі активно застосовують *Google Classroom*, *Zoom* та інші онлайн-інструменти, які особливо ефективно зарекомендували себе під час дистанційного навчання. Дослідження показують, що інтеграція інтерактивних онлайн-ресурсів (наприклад, *Quizlet*, *Kahoot!*, *BBC Learning English*, *Duolingo*, *Padlet*) на заняттях значно підвищує мотивацію студентів, персоналізує навчання та розвиває автономність учасників. У такий спосіб студенти отримують можливість практикувати міжкультурну комунікацію навіть поза межами аудиторії, опановуючи автентичні цифрові матеріали та налагоджуючи контакти з носіями мови.

На основі досвіду впровадження запропонованої ОП видно, що поєднання аудиторних та позааудиторних форм роботи, міжнародних проєктів і сучасних ІКТ-інструментів створює сприятливе середовище для формування міжкультурної компетенції. Регулярні тематичні заходи й спільні міжнародні ініціативи дозволяють студентам розвивати розуміння іншомовних культур та застосовувати отримані знання в реальних комунікативних ситуаціях.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що міжкультурна комунікація виступає невід'ємною складовою мовної підготовки майбутніх фахівців, формуючи у них готовність до ефективної професійної діяльності в умовах мультикультурного середовища. З'ясовано, що міжкультурна компетентність є багатокомпонентною структурою, яка поєднує

мотиваційний, когнітивний, поведінковий та афективно-рефлексивний компоненти, сприяючи розвитку відкритості, толерантності та навичок конструктивної взаємодії.

Аналіз нормативно-методичних основ та освітніх програм ТНПУ імені Володимира Гнатюка засвідчив послідовну інтеграцію міжкультурного компонента в освітній процес, зокрема через впровадження міждисциплінарних курсів, збільшення частки навчальних дисциплін іноземною мовою, активну академічну мобільність та створення Центру міжкультурної комунікації. Використання інноваційних методів навчання, цифрових технологій і залучення студентів до позааудиторних ініціатив поглиблює їхнє розуміння іншомовних культур і формує практичні навички міжкультурної взаємодії.

Отже, впровадження міжкультурної комунікації у систему мовної підготовки студентів ТНПУ ім. В. Гнатюка сприяє не лише формуванню професійної мовної компетенції, але й розвитку громадянської позиції, ціннісних орієнтирів та готовності до активної участі в глобалізованому світі. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на розробці оцінювальних інструментів міжкультурної компетентності та розширенні практичних форматів міжкультурної взаємодії студентів у міжнародному контексті.

Список використаних джерел

1. Аксьонова О. В. Стратегії міжкультурної комунікації в умовах глобалізації. Вчені записки : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. Київ: КНЕУ, 2025. Вип. 38. С. 316–330.

2. Байбакова О. О. Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи у вищих навчальних закладах США: дис. ... канд. пед. наук. Тернопіль, 2017. 195 с.

3. Бахов І. С. Формування професійної міжкультурної компетентності майбутніх перекладачів у вищому навчальному закладі : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2011. 20 с.

4. Горбань О. Д. Інтегрований підхід до вивчення іноземної мови у ЗВО. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. 2020. № 1. С. 144–150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduep_2020_1_17 (дата звернення: 20.06.2025).

5. Гуренко О. І. Запровадження полікультурної освіти майбутніх соціальних педагогів у сучасних соціокультурних умовах. Професійна підготовка соціального педагога: теоретико-практичний контекст: колективна монографія / О. Величко, О. Гуренко, Н. Захарова та ін.; [ред. О. Гуренко]. Донецьк : ЛАНДОН–XXI, 2013. С. 68–102.

6. Жуйчень Чж. Компонентна структура міжкультурної компетентності майбутніх учителів філологічних дисциплін. Інноваційна педагогіка. 2023. Вип. 64. Т. 2. С. 122–126.

7. Загнітко А. П., Богданова І. В. Лінгвокультурологія: навчальний посібник для студентів вищих на вчальних закладів. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. 287 с.

8. Зеліковська О. О. Сутність та структура міжкультурної компетентності студентів вищих економічних навчальних закладів. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. Педагогіка і психологія. 2010. № 2 (24). С. 213–216.

9. Ігнатова О. Європейський досвід міжкультурної комунікації в освіті і культурі. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2023. №68. С. 60-67. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2023-68-60-67> (дата звернення: 20.06.2025).

10. Ірхіна Ю. В. New educational discipline «Psychology of intercultural communication» in students' training of higher education institutions. Series of

monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts Katowice School of Technology. 2018. Monograph 19. С. 26–35.

11. Курси кафедри іноземних мов. <https://surl.li/loozpf> (дата звернення: 20.06.2025).

12. Логвіненко А. Ю. Підготовка майбутніх учителів іноземної мови до формування толерантності в учнів основної школи : дис.... канд. пед. наук. Одеса, 2017. 298 с.

13. Махінов В. М. Теоретичні засади формування мовної особистості в історії розвитку європейського соціокультурного освітнього простору (середина ХІХ - початок ХХ ст.): автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Луганськ, 2013. 40 с.

14. М'язова І. Ю. Особливості тлумачення поняття «міжкультурна комунікація». Філософські проблеми гуманітарних наук. 2006. № 8. С.108–113

15. Навчально-науковий центр міжнародної освіти та співробітництва. Партнери ТНПУ. <https://tnpu.edu.ua/about/pidrozdily/nnzmos/partners.php> (дата звернення: 20.06.2025).

16. Освітня програма: «Міжнародний туризм та крос-культурні комунікації». <https://surl.li/nyypyi> (дата звернення: 20.06.2025).

17. Положення про академічну мобільність у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка <https://surli.cc/ivvfht> (дата звернення: 20.06.2025).

18. Попова О. В. Педагогічні умови формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів в процесі фахової підготовки. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2019. Вип. 4. С. 160-169. http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2019_4_16 (дата звернення: 20.06.2025).

19. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації: підручник. Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю. А., 2011. 350 с.

20. Сокол М., Розлуцька Г., Дензджі М., Стороженко В. Виклики та перспективи формування міжкультурної компетентності у майбутніх вчителів.

ГРААЛЬ НАУКИ міжнар. наук. журнал. Вінниця : ГО «Європейська наукова платформа»; НУ«Інститут науково-технічної інтеграції та співпраці», 2025. № 52. С.864-872. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/issue/view/23.05.2025/40> (дата звернення: 28.06.2025).

21. Столяренко О. В. Міжкультурний підхід як стратегія виховання толерантних взаємин молоді. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2014. № 42 (1). С. 111–114.

22. Стрюк Н. В., Запужляк І. М. Цифровізація викладання іноземних мов та міжкультурна комунікація. Міжнародна науково-практична конференція «Відновлення України у повоєнні часи: виклики, стратегічні пріоритети, ресурсне забезпечення, потенціал майбутнього розвитку». 2024. С. 445–447.

23. Торосян О. М. Лінгвокультура як невід’ємна складова викладання іноземної мови. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2020. 2(23), С. 53-56. https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/28022020/6950 (дата звернення: 20.06.2025).

24. Шехавцова С. Міжкультурна комунікація в освіті як імператив демократичного розвитку суспільства. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2022. №2(17). С. 174–184. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.17.2022.260021> (дата звернення: 20.06.2025).

25. Deardorff D. K. *The Sage Handbook of Intercultural Competence*. California: SAGE Publications Ltd., 2009. 564 p.

26. Hall E. T. *Beyond Culture*. New York: Doubleday, 1976. 298 p.

27. Hamilton H., Richardson M., Shuford B. Promoting multicultural education: A holistic approach. *College Student Affairs Journal*. 1998. № 18. P. 5–17.

28. Knapp K., Knapp-Potthoff A. Interkulturelle Kommunikation. *Zeitschrift für Fremdsprachenforschung*. 1990. № 1. S. 62–93.